

RETNINGSLINJER FOR INNOVASJON NORGES FORVALTNING AV MIDLER OVER KOMMUNAL- OG MODERNISERINGSDEPARTEMENTETS BUDSJETT, KAP 550, POST 62.

(Gjeldende fra 1. januar 2019)

Retningslinjen er utarbeidet i medhold av Reglement for økonomistyring i staten § 8, og Bestemmelser om økonomistyring i staten kapittel 6 om forvaltning av tilskuddsordninger. Regelverket gjelder Innovasjon Norge sin forvaltning av midler over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett, kapittel 550, post 62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene. Midlene er delegert til fylkeskommunene, men forvaltes av Innovasjon Norge.

Det vises også til administrative fellesføringer i årlige oppdragsbrev fra NFD.

Forskrift om distrikts- og regionalpolitiske virkemidler av 2013 (som omhandlet denne tilskuddsposten) med tilhørende retningslinjer ble opphevet 1. juni 2018.

KAPITTELOVERSIKT

Kapittel 1: Geografisk virkeområde

Kapittel 2: Formålet med retningslinjene

Kapittel 3: Samarbeid med fylkeskommunene, Siva og Norges Forskningsråd

Kapittel 4: Nærmere om ordningene, herunder kriterier for måloppnåelse

Kapittel 5: Tildelingskriterier

Kapittel 6: Hva det kan og ikke kan tildeles tilskudd til

Kapittel 7: Rapportering

Kapittel 8: Øvrige krav og føringer

Kapittel 9: Administrasjons- og gjennomføringskostnader

Kapittel 10: Disponering av ubrukte midler

KAPITTEL 1. GEOGRAFISK VIRKEOMRÅDE

Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger skal tildeles bedrifter innenfor virkeområde for distriktsrettet investeringsstøtte, jf. forskrift om virkeområde for distriktsrettet investeringsstøtte og regional transportstøtte § 3.

[https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2014-06-17-807?q=forskrift transportstøtte](https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2014-06-17-807?q=forskrift%20transportst%C3%B8tte)

KAPITTEL 2. FORMÅLET MED RETNINGSLINJENE

Formålet med retningslinjene er:

- å sikre at Innovasjon Norges bruk av midler over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett følger Stortingets budsjettvedtak med de rammene som er beskrevet i Prop.1 S
- å gi utdypende føringer for hvilke regler som gjelder for forvaltningen av midlene.

Retningslinjene kommer som vedlegg til årlige oppdragsbrev.

KAPITTEL 3. SAMARBEID MED FYLKESKOMMUNENE, SIVA OG NORGES FORSKNINGSRÅD

Fylkeskommunene har en sentral rolle som samfunnsutvikler. Innovasjon Norge skal samarbeid med fylkeskommunene, Siva og Forskningsrådet om de regionale målene og strategiene for næringsutvikling. Et godt og konstruktivt samarbeid med fylkeskommunene, de andre virkemiddelaktørene og eventuelt andre, vil føre til at en på en god måte kan nå målene for regional- og distriktpolitikken. Samarbeidet skal gi en klar arbeidsdeling mellom de ulike aktørene og skape en god regional infrastruktur for innovasjon. Departementet viser til avtalene som er inngått mellom fylkeskommuner og virkemiddelaktører på fylkesnivå. Fylkeskommunene skal ikke selv gi støtte til investerings- eller utviklingsprosjekt i enkeltbedrifter eller til etablerere.

KAPITTEL 4. NÆRMERE OM ORDNINGENE

Ordningene skal bidra til et verdiskapende næringsliv i områder med spredt bosetting og store avstander. Innovasjon Norges bidrag skal avlaste risiko og være utløsende for at prosjektet blir gjennomført.

Innovasjon Norge forvalter følgende bedriftsrettede ordninger:

- a) Distriktsrettede investeringstilskudd og utviklingstilskudd til den enkeltbedrifter og etablerere.
- b) Distriktsrettede risikolån, herunder ansvarlig lån, gjeldsbrevlån og pantelån, distriktsrettede garantier for investeringslån og driftskreditter.

Kriterier for måloppnåelse for alle ordningene er:

- a) verdiskaping¹
- b) sysselsetting
- c) nyskaping
- d) omstilling.

Det legges vekt på at innsatsen skal gi positive ringvirkninger for det lokale samfunnet og næringsmiljøet.

KAPITTEL 5. TILDELINGSKRITERIER

Distriktsrettede risikolån, herunder ansvarlige lån, gjeldsbrevlån og pantelån, kan gis til toppfinansiering av antatt lønnsomme investerings- og utviklingsprosjekter som er vanskelig å finansiere i det private kredittmarkedet. Lånene kan innvilges både til nyetableringer og etablerte bedrifter uavhengig av størrelse. Det kan avtales konvertering til aksjekapital. Renten på nye risikolån skal settes høyere enn renten på nye lavrisikolån med tilsvarende rentebindingsperiode. Tilsvarende gjelder renteregulering av allerede opprettede risikolån. Nye pantelån kan sikres med prioritet etter langsiktige pantelån fra andre kredittinstitusjoner. Rentemarginen på risikolånene skal dekke administrasjonskostnadene for forvaltningen. Det eventuelle gjenværende nettobeløpet skal tilbakeføres til fylkeskommunene. Det eventuelle negative nettobeløpet skal dekkes av tilsagnet fra fylkeskommunene eller ved overføring fra fylkeskommunene.

Distriktsrettede garantier for driftskreditt og unntaksvis risikolån gis også til bedrifter som mangler pantesikkerhet for lånefinansiering i bank.

¹ Verdiskaping (bruttoprodukt) beskriver verdøkningen eller tilleggsverdien som en bedrift gir et produkt eller tjeneste. For å måle verdiskaping har Innovasjon Norge benyttet selskapets resultat før renter, skatter, avskrivninger korrigeret for opp-/nedskrivninger (EBITDA) pluss lønn.

Investeringsstilskudd kan gis til fysiske investeringer som for eksempel produksjonslokaler eller produksjonsutstyr.

Bedriftsutviklingsstilskudd kan gis til rådgivningstjenester, kompetansetiltak og tilskudd til forprosjekter.

Bedriftsutviklings- og investeringsstilskudd gis primært til små og mellomstore bedrifter. Bedriftsrettede tiltak som bygger opp under innovasjon, bruk av ny teknologi, digitalisering og skifte til en mer grønn økonomi skal prioriteres.

Distriktsrettet etablerertilskudd kan kun innvilges til bedrifter som er registrert som foretak i Brønnøysundregisteret (har organisasjonsnummer) for mindre enn 3 år siden i markedsavklaringsfasen og mindre enn 5 år siden i kommersialiseringsfasen. Tilskudd kan også gis til fellestiltak for grupper av etablerere, for eksempel etablererveiledning. De to viktigste tildelingskriteriene er at forretningsidéen/løsningen representerer noe vesentlig nytt regionalt, og at gründeren har ambisjoner om å utvikle en vekstbedrift.

Garantier

Den distriktsrettede garantiordningen skal sikre finansiering av prosjekter med høy risiko, med realistiske mål om å kunne oppnå lønnsomhet. Garanti stilles som simpel tapsgaranti der Innovasjon Norge og andre finansieringsinstitusjoner deler risikoen.

Tapsfond

Innovasjon Norge skal opprette og forvalte et felles tapsfond for distriktsrettede risikolån og garantier for alle årganger innenfor tilskuddsordningen.

Innovasjon Norge er ansvarlig for å fylle opp tapsfondet med midler fra fylkeskommunene. Tapsfondet skal reflektere den reelle risikoen for utlånsporteføljen til støttemottakeren og de samlede tapene som kan oppstå, ved at det blir satt av midler til forventede fremtidige tap. Midler som blir avsatt til tapsfond skal normalt svare til vurdert risiko i hver enkelt låne- og garantiordning. Innovasjon Norge skal årlig vurdere størrelsen på tapsfondet mot vurdert risiko i låne- og garantiporteføljen. Dersom det er et negativt avvik på 5 % skal fylkeskommunen og departementet varsles. Dersom det er et negativt avvik på over 10 % fra porteføljerisikoen skal tapsfondet etterfylles. Dette skal skje etter en fordelingsnøkkel der den delen fylkeskommunene har av risikolån og garantiporteføljen per 1. januar skal legges til grunn, uavhengig av hvor tapet har oppstått.

KAPITTEL 6. HVA DET KAN OG IKKE KAN TILDELES TILSKUDD TIL

Støttemottakere kan få tilskudd til et bestemt tiltak i maksimalt 5 år selv om tiltaket har lengre varighet.

Tilskuddet skal kun dekke kostnader som er nødvendige for å realisere tiltaket. Tilskuddet skal ha effekt utover å opprettholde et tilbud.

Tilskuddet skal ikke brukes til:

- Renter og avdrag på lån, og refinansiering av gjennomførte prosjekter.

- Drift av eller investeringer i statlige, fylkeskommunale og kommunale lovpålagte oppgaver, utført av fylkeskommunen, kommunen eller andre.
- Å avsette midler i uspesifisert fond.
- Politikkkforberedende arbeid internt hos forvalter eller i regi av forvalter, herunder kjøp av tjenester i samband med utforming av nye tiltak og lovpålagte eller egeninitierte plan- og strategiprosesser.

KAPITTEL 7. RAPPORTERING

Krav til rapporteringer fra Innovasjon Norge går frem av departementenes mål- og resultatstyringssystem med eventuelle presiseringer i oppdragsbrev med tilhørende rapporteringskalender. Vedlegg om *Felles struktur på oppdragsbrevet fra fylkeskommunene til Innovasjon Norge* gjengir indikatorene i MRS systemet.

Det skal i tillegg rapporteres på følgende aktiviteter:

- ✓ Sum bevilgede midler fra posten og andel administrasjons -og gjennomføringskostnader
- ✓ Addisjonalitet
- ✓ Risikoprofil
- ✓ Antall og type prosjekter
- ✓ Kvinneandel
- ✓ Størrelse på prosjektene
- ✓ Geografisk nedslag
- ✓ Ringvirkninger²
- ✓ Andel utløst privat kapital

KAPITTEL 8 ØVRIGE KRAV OG FØRINGER

Dette punktet samsvarer med regelverk for Innovasjon Norge, gitt av Nærings- og fiskeridepartementet for forvaltning av tilskudd til lån, garantier, prosjekter og fond.

8.1 Offentlig støtte etter EØS-avtalen

All støtte skal gis innenfor rammen av statsstøttereglene i EØS-avtalen.

Det forutsettes at Innovasjon Norge har tilstrekkelig kompetanse til å vurdere enhver tildeling ut fra de til enhver tid gjeldende notifikasjoner og innmeldinger til EFTAs overvåkingsorgan (ESA) som foreligger. I tillegg kan det gis bagatellmessig støtte.

Dersom Innovasjon Norge ønsker å tildele støtte til enkeltbedrifter utover grensene for individuelle tildelinger under en ordning, er de selv ansvarlige for å notifisere. Departementet skal holdes orientert om eventuelle individuelle notifikasjoner.

8.2 Krav til informasjon om ordningene

For å sikre likebehandling skal virkemiddelaktørene utarbeide informasjonsmaterieell slik at alle potensielle søkere innenfor målgruppen kan nås. Informasjonsmateriellet skal inneholde:

- Formålet med ordningen
- Målgruppe (krav som gjelder for å komme i betraktning som søker)
- Krav som gjelder for å kunne få innvilget søknaden (tildelingskriterier)
- Om eventuell maksimal støtte/støttesats

² Det legges vekt på at innsatsen skal gi positive ringvirkninger for det lokale samfunnet og næringslivet

- Om hvilken form søknaden skal ha
- Om hvilke opplysninger søknaden må inneholde for at det i første fase skal kunne konstateres om søknaden faller inn under ordningen
- Vilkår overfor støttemottaker (inkl. informasjonsplikt i etterhånd)
- Om at det kan iverksettes tiltak for å kontrollere at tilskuddet brukes i samsvar med forutsetningen
- Søknadsfrist

Dersom potensielle søkere ikke er kjent med de gjeldende detaljerte regler for ordningen, må det gis informasjon om hvor reglene er å få.

8.3 Krav til søknadsbehandling

Søknadsbehandlingen må følge regler fastsatt i stortingsvedtak, lov om Innovasjon Norge (herunder habilitetsregler), krav til god forvaltningsskikk og etisk atferd. Det skal legges vekt på å unngå forskjellsbehandling av likeartede søknader. Det må vises ekstra påpasselighet når det forventes at antall søknader vil overstige rammen for den enkelte ordningen.

Det skal foreligge skriftlige retningslinjer for tidsfrist for når tilsagn faller bort dersom mottaker ikke dokumenterer at fastsatte betingelser er oppfylt eller akseptert.

8.4 Tilsagns- og avslagsbrev

Innvilgede søknader skal bekreftes med tilsagnsbrev og standardvilkår som skal inneholde alle vilkårene knyttet til innvilget søknad:

- Formål og hva slags tiltak midlene kan benyttes til, inkludert omtale av størrelsen på den offentlige støtten og til hvilke formål den offentlige støtten er gitt
- Beløpsstørrelse
- Vilkår som knytter seg til bruken av midlene og tidsfrist for mottakeren til å akseptere vilkårene
- Skriftlig aksept av vilkår fra mottaker
- Utbetalingsordning (tidspunkt og eventuell hyppighet)
- Behandling av eventuelt for mye utbetalt tilskudd eller lån
- Eventuelt uberettiget tilsagn
- Krav til rapportering, jf. pkt. 8.9, regnskap og eventuell revisorbekreftelse
- Krav til oppbevaring av regnskapsdata og dokumentasjon av faktiske opplysninger som ligger til grunn for søknaden eller beregning av støttebeløp
- Opplysninger om kontrolltiltak som kan bli iverksatt for å sikre at bruken av midlene skjer i samsvar med forutsetningene for tildelingen, jf. Bevilgningsreglementets § 10
- Mulige reaksjonsformer dersom mottaker ikke opptrer i samsvar med forutsetningene i tilskuddsbrevet, jf. pkt. 8.10.

Tilsagnsbrev og garantierklæringer, jf. nedenfor, skal signeres på vegne av Innovasjon Norge.

Avslåtte søknader skal bekreftes med avslagsbrev.

Normalt skal rapporteringskrav, herunder hyppighet for rapportering, fremgå av gjeldende standardvilkår for ordningen. Standardvilkårene skal følge tilsagnsbrev. Eventuelle særskilte

krav til rapportering skal også fremgå av brevet. Mål knyttet til kravene skal kunne etterprøves gjennom evalueringer.

8.5 Tidsfrist for bortfall av tilsagn om tilskudd

Dersom søker ikke kan dokumentere samtlige av de krav som er satt i tilsagnsbrevet, jf. pkt. 8.4, innen utgangen av det tredje kalenderåret etter at tilsagnet ble gitt, vil tilsagnet automatisk falle bort.

8.6 Registrering av tilskudd

For å holde oversikt over inngåtte forpliktelser skal Innovasjon Norge føre et eget register for tilsagn som skal dekkes av disponibel bevilgning for inneværende budsjettermin og eventuelle overførte midler fra tidligere budsjettermin.

8.7 Utbetaling og behandling av eventuelt for mye utbetalt tilskudd

Alle tilskuddsbeløp skal være attestert før utbetaling. Den som attesterer, skal kontrollere at:

- utbetalingsforslaget er i overensstemmelse med vedtak om tilskudd i tilskuddsbrev
- tilskuddsmottaker har oversendt all dokumentasjon og akseptert alle vilkår i tilskudds-/lånebrev
- registrering av faste data for mottaker er korrekte.

Tilskuddsbeløp skal utbetales etter hvert som mottaker har behov for å dekke aktuelle utgifter som ligger til grunn for tilskuddet. Tilskudd skal ikke nyttes til å regulere tilskuddsmottakers likviditet. Det er ikke anledning til å framskynde utbetalinger slik at mottaker kan plassere tilskudd som rentebærende innskudd eller lån for å oppnå inntekter i tillegg til det bevilgede beløpet.

Inntil 30 prosent av tilskuddet kan utbetales forskuddsvis (inntil 50 prosent av etablerertilskudd), når nødvendig dokumentasjon er underskrevet, særvilkår er dokumentert oppfylt og prosjektet er klart for igangsetting. Når det kan dokumenteres at minst 50 prosent av de totale prosjektkostnader er påløpt, kan ytterligere inntil 50 prosent av tilskuddet utbetales (inntil 30 prosent av etablerertilskudd). Av samlet tilskudd skal minimum 20 prosent holdes tilbake inntil prosjektet er avsluttet og sluttrapport med revisorbekreftet regnskap foreligger. Dersom tilskuddsmottaker ikke er revisjonspliktig, kan regnskapet bekreftes av autorisert regnskapsfører.

Utbetaling av lån kan tidligst skje når støttemottaker har påtatt seg debitoransvaret, de aktuelle sikkerheter er etablert og alle særvilkår knyttet til vedtaket er oppfylt.

Innovasjon Norge skal ha innkrevingsrutiner som sikrer tilbakebetaling dersom en sluttavregning medfører at mottaker skal tilbakebetale for mye utbetalt beløp.

Saksbehandling ved tildeling og utbetaling av tilskudd, bokføring, dokumentasjon og oppbevaring av regnskapsopplysninger skal skje i samsvar med Innovasjon Norges interne økonomiforvaltningsrutiner og kravene som framgår av Bestemmelser om økonomistyring i staten kapittel 2, 3, 4 og 6.

8.8 Mottakers ansvar for riktige opplysninger

Dersom tilskuddsmottaker gir uriktige opplysninger eller tilskudd ikke benyttes i samsvar med fastsatte betingelser for tildelingen, kan støtte utbetalt i forbindelse med tilsagnet kreves helt eller delvis tilbakebetalt.

8.9 Krav til rapportering fra tilskuddsmottaker

Normalt skal krav til rapportering og hyppighet fremgå av tilsagnsbrev og gjeldende standardvilkår for ordningen. Eventuelle særskilte krav til rapportering skal fremgå av tilsagnsbrevet. Innovasjon Norge skal følge opp overfor tilskuddsmottaker dersom innrapportert informasjon er ufullstendig eller ikke er oversendt til rett tid.

8.10 Oppfølging og kontroll

Oppfølgings- og kontrolltiltak skal normalt baseres på mottatt innrapportering fra tilsagnsmottaker. Gjennomgang og vurdering av innrapporteringen skal dokumenteres skriftlig. Som ledd i oppfølgingen av tilsagnsmottaker skal Innovasjon Norge:

- Påse at avtalte rapporter er mottatt
- Gi nødvendig tilbakemelding til tilsagnsmottaker på rapportering som er mottatt
- Treffe tiltak dersom kontrollen avdekker muligheter for uregelmessigheter

Normalt vil kontrollen innebære å vurdere om rapporteringen fra tilsagnsmottaker tilsier at tilsagnet er brukt i overensstemmelse med forutsetningene og om kriteriene til måloppnåelse er oppfylt.

Kontrolltiltakene av forutsatte rapporter skal bl.a. omfatte:

- Generell formalia- og rimelighetskontroll, dvs. at rapportene er signert, eventuelt attestert av revisor eller regnskapsfører, og at tallmaterialet ikke virker usannsynlig
- Gjennomgang og vurdering av innrapportert informasjon med hensyn til avvik i måloppnåelse og økonomi og i forhold til risiko, egenart og vesentlighet

Ut fra gjennomgangen av mottatt innrapportering skal Innovasjon Norge vurdere om det er behov for ytterligere oppfølgings- eller kontrolltiltak, spesielt dersom gjennomgangen avdekker muligheter for uregelmessigheter. Dette kan eksempelvis omfatte stikkprøvekontroll for prøving av data som ligger til grunn for utarbeidelse av innrapportert informasjon, nærmere regnskapsgjennomgang eller annen kontroll med at midlene har blitt benyttet som forutsatt, jf. Bevilgningsreglementets § 10.

8.11 Intern kontroll hos Innovasjon Norge

Innovasjon Norge skal ha systemer og rutiner som viser hvordan tilskudds-, låne- og garantirammer er utnyttet og at de ikke overskrides, Det skal foreligge løpende oppdaterte rapporter om status for de enkelte ordningene. For garantier gjelder dette både tilsagn og foreldede garantiansvar for utstedte garantierklæringer inklusiv, endringer i form av nedtrapping eller bortfall.

Innovasjon Norge skal ha etablert systemer, rutiner og tiltak som korrekt saksbehandling ved tildeling og utbetaling, innfordring og innbetaling av lån, tilskudd og avgivning av garantierklæringer i overensstemmelse med Bestemmelser om økonomistyring i staten.

Bokføring, dokumentasjon og oppbevaring av regnskapsopplysninger skal skje i overensstemmelse med Innovasjon Norges interne økonomiforvaltningsrutiner og kravene som framgår av pkt. 4.4 i Bestemmelser om økonomistyring i staten.

8.12 Rapportering til departementet og ESA

Innovasjon Norge skal rapportere i henhold til kriteriene for måloppnåelse som er fastsatt av Stortinget i budsjettvedtak og med eventuelle utdypinger fra departementet i årlige oppdragsbrev. Krav til, og hyppighet på, rapporteringen fra Innovasjon Norge går frem av mål- og resultatstyringssystemet for Innovasjon Norge med eventuelle presiseringer som framgår av departementets oppdragsbrev med tilhørende rapporteringskalender.

Det kan for øremerkede satsinger kreves mer uttømmende rapportering opp mot målene for ordningen. Omfang, form og innhold på denne rapporteringen avtales særskilt. Kommunal- og moderniseringsdepartementet skal foreta hensiktsmessige kontroller av kvaliteten på informasjonen i rapportene. Departementet og Riksrevisjonen kan iverksette etterfølgende kontroll med at midlene nyttes etter forutsetningene.

Det skal årlig rapporteres til ESA om utbetalt støtte. Innovasjon Norge må også registrere bedriftsrettet støtte i Brønnøysundregistrenes nasjonale register for offentlig støtte etter gjeldende regler.

8.13 EVALUERINGER

Departementet og Innovasjon Norge skal sørge for at det gjennomføres evalueringer for å få informasjon om tilskuddsordningene er effektive i forhold til ressursbruk, organisering og fastsatte mål.

Frekvens og omfang av evalueringer skal ta utgangspunktet i en vurdering av risiko og vesentlighet for den enkelte tilskuddsordning. I denne sammenheng vil man vektlegge den administrative og økonomiske risikoen knyttet til ordningen samt kvalitet og omfang på rapporteringen. Evalueringer må vurderes i sammenheng med kravene som stilles til rapporteringer.

Ressursene som benyttes på evalueringer skal ha et rimelig omfang i forhold til den nytten man vil ha av den informasjonen som fremkommer.

Evalueringer som er gjort tilgjengelig for allmenheten, skal sendes til Nasjonalbiblioteket i tråd med pliktavleveringsloven § 4. Innsendingsplikten ivaretas ved å registrere gjennomførte evalueringer i Evalueringsportalen.

KAPITTEL 9 ADMINISTRASJONS- OG GJENNOMFØRINGSKOSTNADER

Departementet overfører midler til administrasjon og gjennomføring av forvaltningen i tre deler – i februar, juni og oktober hvert år. Midlene blir overført til samme konto som foregående år, med mindre Innovasjon Norge gir beskjed om noe annet.

Dersom rådgivingstjenester og tilretteleggingsarbeid går inn i administrasjons- og gjennomføringskostnadene, skal dette redegjøres for i årsrapporteringen.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader defineres som:

- a) *Personalkostnader*: Lønnsutgifter, pensjon, sosiale kostnader og øvrige personalkostnader.
- b) *Overhead*: Indirekte kostnader knyttet til medarbeidere, som for eksempel IT, kontorkostnader og tilknyttede administrative tjenester.
- c) *Reisekostnader*: Innenfor rammen av statens reiseregulativ.

Andre driftskostnader som er knyttet til ordningene, som trykksaker og kjøp av konsulenttjenester, skal rapporteres som prosjektkostnader og skal dekkes innenfor rammene av den enkelte ordningen.

KAPITTEL 10 DISPONERING AV UBRUKTE MIDLER

Etter avtale med fylkeskommunene kan Innovasjon Norge benytte ubrukte midler og renteinntekter innenfor samme mål og post som tidligere bevilget, der Innovasjon Norge vurderer at innsatsen gir best resultat.